

Dolecki, Marcin

Seminarium Zakładu Nauk Ścisłych, Przyrodniczych i Techniki Instytutu Historii Nauki PAN

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 53/3-4, 426-427

2008

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SEMINARIUM ZAKŁADU NAUK ŚCISŁYCH, PRZYRODNICZYCH I TECHNIKI INSTYTUTU HISTORII NAUKI PAN

W dniu 13 maja 2008 r. odbyło się w Warszawie w Instytucie Historii Nauki PAN seminarium Zakładu Historii Nauk Ścisłych, Przyrodniczych i Techniki. Oprócz pracowników wspomnianego Zakładu w zebraniu wzięli udział także inni pracownicy Instytutu oraz goście. Seminarium przewodniczyła kierownik Zakładu, doc. dr hab. Halina Lichočka. Wygłoszone zostały dwa referaty: dr Anny Trojanowskiej: *Rozważania nad pożywnością pokarmów w polskich publikacjach naukowych pierwszej połowy XIX w.*, oraz dr Andrzeja Wójcika: *Kartografia górnicza i geologiczna Jana Hempla (1818–1886)*.

Jako pierwsza wystąpiła dr Anna Trojanowska. Podkreśliła ona, iż dynamiczny rozwój tzw. chemii zwierzęcej (zaliczanej do fizjologicznej) rozpoczął się wraz z odkryciem Antoine'a Laurenta Lavoisiera, iż proces oddychania jest analogiczny do procesu spalania węgla, natomiast trawienie przebiega według analogicznego mechanizmu jak oddychanie. Stąd też prowadzone od jego czasów badania składu chemicznego pokarmów miały na celu m. in. również próby poznania ich wartości odżywczej. Już na początku XIX w. na łamach polskich czasopism naukowych drukowane były prace przedstawiające teorie wpływu rozmaitych pokarmów na organizm ludzki. Jednym z autorów podejmujących tę tematykę był Jędrzej Śniadecki (*O pokarmach, napojach i sposobie życia w ogólności we względzie lekarskim*, „Dziennik Wileński”, 1815). Referentka przyznała, iż od lat 40. XIX w. istotny wpływ w zakresie wyjaśniania chemizmu procesów odżywiania wywierały poglądy Justusa Liebiga (ogłoszone m. in. w pracy: *Die Tierchemie oder die organische Chemie in ihrer Anwendung auf Physiologie und Pathologie*, Brunswick, 1842).

Dr Andrzej Wójcik przybliżył zgromadzonym postać oraz działalność Jana Hempla, zasłużonego polskiego geologa oraz kartografa. Hempel od 22 roku życia pracował w kopalniach Okręgu Zachodniego Królestwa Polskiego. W latach 40. przebywał w Warszawie, zaś od lat 50. pracował zarówno we Wschodnim jak i Zachodnim Okręgu. W 1876 r. objął zarządzanie całym przemysłem górnictwem w Królestwie Polskim. Do jego głównych zasług referent zaliczył m. in. działalność kartograficzną, przede wszystkim wykonanie *Mapy geognostycznej zagłębia węglowego w Królestwie Polskiem* (wydanej w 1857 r.). Oprócz map Hempel wykonywał również plany górnictwa oraz organizował kursy doszkalające w zakresie metod prowadzenia prac górnictwa, opracowywał metody gaszenia pożarów w kopalniach (niektóre z nich trwały wówczas nawet kilka lat), ponadto interesował się mineralogią.

Po wystąpieniach referentów miała miejsce dyskusja, w której udział wzięli m. in.: prof. dr hab. Andrzej Śródka, prof. dr hab. Bolesław Orłowski, prof. dr hab. Zbigniew Wójcik, prof. dr hab. Wanda Grębecka, doc. dr hab. Halina Li-

chocka oraz dr Beata Wysakowska. Zebranie zamknęła doc. Lichocka, która z wielkim uznaniem wyraziła się o wygłoszonych referatach, podziękowała uczestnikom za przybycie oraz zaprosiła na kolejne seminarium.

Marcin Dolecki

Instytut Historii Nauki PAN

Warszawa

HUMANIZACJA W MEDYCYNIE WETERYNARYJNEJ

„*Historia i humanizacja współczesnej medycyny weterynaryjnej*” to hasło wiodące sesji zorganizowanej przez Sekcję Historyczną Medycyny Weterynaryjnej Polskiego Towarzystwa Nauk Weterynaryjnych, Wydział Nauk Humanistycznych SGGW, Krajową Izbę Lekarsko Weterynaryjną oraz Oddział Warszawski Polskiego Towarzystwa Nauk Weterynaryjnych, która odbyła się 26 września 2007 r. w Warszawie w Wydziale 3. Medycyny Weterynaryjnej SGGW.

Sesja zgromadziła przedstawicieli różnych specjalności, prócz dominującej grupy lekarzy weterynarii, przybyli także humaniści. Jednym z zaproszonych gości był prof. Andrzej Wyczański, historyk dziejów gospodarczych dawnej Polski, który we słowie wstępnym zwrócił uwagę na potrzebę współpracy historyków zajmujących się dziejami rolnictwa ze specjalistami nauk rolniczych i weterynaryjnych. Podobne przesłanie zawarła w swej wypowiedzi prof. Teresa Zaniewska z Katedry Edukacji i Kultury Wydziału Nauk Humanistycznych SGGW. Nauki rolnicze, zdaniem prof. Zaniewskiej, nie mogą być izolowane, zawieszane w próżni; przeciwnie wymagają symetrii i zrównoważenia, i właśnie humanizacja staje się dla nich elementem przywracającym harmonię.

Przejawem owej humanizacji mogą być badania nad historią dyscypliny naukowej i tworzących ją ludzi, a jednym ze sposobów opisanie przeszłości – ujęcie biografistyczne. Na sesji zaprezentowano zgodnie z tą tendencją sylwetki polskich uczonych działających na rzecz rozwoju nauk weterynaryjnych i rolniczych. Prof. dr hab. Wojciech Cybulski omówił biogram prof. dr hab. Tadeusza Żulińskiego (1910–1967), sławnego anatomopatologa ze Szkoły Lwowskiej, współinicjatora Polskiego Towarzystwa Nauk Weterynaryjnych, natomiast doc. dr hab. Krzysztof J. Wojciechowski przedstawił postać wywodzącego się z Polski Davida Lubina (Dawida Łubina) (1849–1919), prekursora FAO, który w 1905 r. założył w Rzymie Międzynarodowy Instytut Rolnictwa.

Najnowszą historię nauk weterynaryjnych ukazano w innej perspektywie – szkicując przekrój dziedziny naukowej i jej osiągnięcia. Prof. dr hab. Arkadiusz Orzechowski przedstawił „wysublimowane” zagadnienia dotyczące rozwoju metod biologii molekularnej stosowanych w diagnostyce w ostatnim dwudzie-